

NESTO

Neŭtrala Esperanto-Societo de Tampere- Tampereen Yleinen Esperanto-Yhdistys r.y.

Tampereella oli vuodesta 1921 lähtien esperantotoiminta pääasiassa *Tampereen Työväen Esperantoseura Antaŭen r.y:n* hoidossa. Kaikki kävivät opiskelemassa työväenopistossa, mutta 1950-luvulla kaikki eivät katsoneet voivansa toimia Antaŭenin piirissä. Näin oli muodostunut joitakin ulkopuolisia ryhmiä.

Näiden ulkopuolisten ryhmien mielessä heräsi ajatus yhteisen esperantoyhdistyksen perustamisesta. Niinpä muutamat henkilöt Erkki Männyn johdolla laativat talvella 1956 sääntöehdotuksen ja lähettivät 4.3.1956 seuraavanlaisen kokouskutsun tamperelaisille esperantisteille.

Arvoisa esperantisti!

Koska paikkakunnallamme toimivat eri esperantistiryhmät kukin yksinään ovat liian voimattomia viemään esperanto-aatetta täällä eteenpäin, on tarkoituksena perustaa kaikkia tšekäläisiä esperantisteja kokoava yhdistys.

Entiset ryhmät jäävät edelleen toimimaan lähinnä jäsentensä esperantotaidon kehittäjinä ja erikoisharrastustensa vaalijoina. Nyt perustettava yhdistys huolehtii pääasiassa paitsi jäsentensä esperantotaidon parantamisesta myös esperantokurssien järjestämisestä ja mahdollisimman voimakkaasta mainonnasta lähinnä ei esperantistien keskuudessa.

Toivomme tämän uuden, täysin universaalien esperantoyhdistyksen perustamisen saavan innostuksen liekin palamaan mahdollisimman monen sekä entisen että nykyisen esperantistin sydämessä ja jokaisen saapuvan jo yhdistyksen perustavaan kokoukseen esittämään arvostelunsa oheisesta sääntöehdotuksesta sekä tuomaan julki omia uusia ehdotuksiaan. Samalla kehoitamme jokaista tämän kiertokirjeen saajaa viemään tietoa edelleen esperantoystävillään, joita tämä tiedotus ei muuten ehkä saavuta.

Perustava kokous pidetään Tampereella Aleksanterinkatu 32 (Ratinanlinna), 4.kerros, huone n:o 29, sunnuntaina 11.3.1956 klo 15.00.

Valmisteleva toimikunta

Perustava kokous pidettiin ja yhdistys perustettiin ja nimeksi hyväksyttiin ehdotettu *Neŭtrala Esperanto-Societo de Tampere- Tampereen Yleinen Esperanto-Yhdistys r.y.*, NESTO.

Paikalla oli 15 henkilöä, mukana myös Antaüenin jäseniä. Ensimmäinen johtokunta oli seuraava:

Erkki Mänty	puheenjohtaja	
Vihtori Takala	varapuheenjohtaja	
Hilkka Rannisto	sihteeri	(myös Antaüenin jäsen)
-"-	rahastonhoitaja	
Hilkka-Liisa Hanski	jäsenkirjuri	
Herman Noponen	jäsen	(myös Antaüenin jäsen)
Vilho Salonen	jäsen	(myös Antaüenin jäsen)

Yhdistys rekisteröitiin 9.4.1956 ja toiminta alkoi. Vuoden loppuun mennessä siihen liittyi 20 jäsentä, osa oli myös Antaüenin jäseniä.

Toiminta jatkui lähes samojen toimihenkilöiden vetämänä 10 vuotta. Kokouksia pidettiin kerran kuukaudessa jäsenten kodeissa ja ohjelmat on suoritettu yksinomaan esperantoksi.

Vuonna 1966 valittiin puheenjohtajaksi Erkki Rasku ja varapuheenjohtajaksi Niku Tumi. Sihteeri/rahastonhoitajana jatkoi Hilkka Rannisto, jäseninä Elvi Laurinmäki, Tuulikki Takala ja Paavo Toivonen. Tällä johtokunnalla Nesto toimi neljä vuotta.

Toiminta rahoitettiin jäsenmaksuilla ja jäsenten lahjoituksilla. Lahjoittajien joukossa toistuu usein nimi Erkki Mänty. Eräs erikoisuus varojen hankinnassa oli se, että kerhoilloissa ommeltiin vaatteita nukeille, jotka sitten myytiin. Mm. v. 1963 Varalan kansainvälisen kesäkurssin aikana nuket menivät hyvin kaupaksi. Ne oli puettu valkoisiin pukuihin ja koristeena vihreät tähdet. Varoja hankittiin myös muutaman kerran jätepaperin keräyksellä.

NESTO ja Antaüen saivat v. 1970 saman puheenjohtajan Rainer Arvolan ja Erkki Rasku siirtyi Antaüenin sihteeriksi.

Historiikin Antaüenin osassa 50-60-luvuilta selostetaan Tampereen esperantotoimintaa yleisesti ja osa siitä voidaan lukea nestolaisten ansioluetteloon. NESTO on mm esittänyt Tampereen kaupungille, että se nimeäisi aukion tai kadun Esperanton tai Zamenhofin nimellä. Monet toimivat molemmissa ja ovat esittäneet ideoitaan molemmille yhdistyksille. Toteutus on useimmiten ollut yhteistä.

NESTON, lähinnä Tumin toimesta harrastettiin julkaisutoimintaa, mm seuralehti Vekilo perustettiin. Vekilosta enemmän sen omassa luvussa. Myös laulukirjan nestolaiset Niku Tumi ja Erkki Mänty kokosivat 1956, sillä yhdistys oli saanut hiukan tulojakin. Monistetussa *Kantaro de Esperanto*-kirjasessa oli 31 laulua.

Niku Tumi teki myös ehdotuksen että jokainen esperantisti kirjoittaisi itsestään "elämäkerran" joka sitten julkaistaan yhtenä kirjana. Kirjaa ei syntynyt, ei rohjettu kirjoittaa omasta elämästä. Miten olisi nyt 1996, kuka uskaltaisi tuoda itseään esille.

Vuonna 1972 tapahtui sitten yhteenliittyminen, jossa NESTO päätettiin lopettaa ja Antaüenin sääntöjä muuttaa. NESTOn lopetus jäi "teknisesti" tekemättä ja niin se poistettiin rekisteristä toimimattomana vasta 1990.

Neston Kantaro jonka kanteen Niku Tumi piirsi Tampereen rautatieaseman ja monisti sprimonistus-laitteella.

Niku Tumi

TAMPEREEN ESPERANTOSEURA ANTAÛEN R.Y.

1970 YHTEISTOIMINTAA ETSITÄÄN

Tampereella toimi 1950-60 luvulla kaksi esperantoseuraa kilpaillen harvoista jäsenistä. Kahden esperantoseuran olemassaolo oli kuitenkin alkanut kiusata yhä useampia esperantisteja 1960-luvun lopussa, varsinkin kun samoja henkilöitä toimi molemmissa seuroissa virallisina toimihenkilöinä ja opetus tapahtui työväenopiston toimesta kaikille yhteisenä.

Vuonna 1967 tammikuun 26. päivänä kirjoitti Herman Noponen Irja Klemolalle Turkuun, kutsuessaan hänet Sampolan keskustelukerhoon esitelmöimään, mm. näin: — Meillä Tampereella on kaksi esperantoseuraa, *Nesto* ja *Antaüen*. Molemmissa työskentelevät melkein samat henkilöt. Usein me itse kysymme itseltämme: "miksi näin pienen joukon täytyy toimia erillään?", mutta ratkaisua me emme tähän mennessä ole löytäneet, kuten turkulaiset.

Ratkaisu alkoi hämmöttää vasta 1970-luvun alussa. Yhdistämistä joudutti myöskin se, että molemmilla yhdistyksillä oli sama puheenjohtaja, Rainer Arvola. Vuonna 1970 *Vekilossa* n:o 5 Neston kerholehdessä, joka levisi myös antaüenilaisten keskuuteen, kirjoitti Pentti Järvinen:

Mielestäni Tampereen seudun esperantoväellä on kaksi hyvin tärkeää lähiajan tehtävää:

1. Yhdistää nykyään hajanaiset, heikot ja nukkuvat voimat. Vekilossa, 3/70, turkulainen "Ano Leka" kirjoitti, että siellä työmies, akateemikko, ompelija ja fil.maisteri sopivat hyvin samaan pöytään. Samoin pitäisi kaikkien "La lingvo por ni"-merkeissä kokoontuvien Tampereellakin sopia, vaikka muissa asioissa olisikin erimielisyyttä. Ja nehän taas hoidellaankin muissa yhdistyksissä. Ehkä yhdistyminen muodollisesti kävisi parhaiten niin, että perustettaisiin uusi yhdistys, johon molemmat entiset sulautuisivat. Jos olet eri mieltä, väitä vastaan! Jos olet samaa mieltä, mieti, miten pantaisiin ripeästi toimeksi!

2. Informoida voimakkaasti ulospäin, sillä pimeys on aivan tavaton ja ennakkoluulo valtava. Jos mielessäsi on ideoita tilanteen parantamiseksi, ota puheeksi ja toimi asian hyväksi! "Suusta suuhun"-menetelmä on liian hidas tässä asiassa.

1972 VOIMIEN KOKOAMINEN

Kului kuitenkin vielä kokonainen vuosi 1971 ennen kuin vasta tammikuussa 1972 ollaan valmiita lähettämään molempien yhdistysten jäsenille kokouskutsu.

KOKOUSKUTSU

Neuvottelemme ja päätämme sunnuntaina 6.2.1972 klo 14 Uimahalliravintolan kabinetissa toimenpiteistä, joihin pitäisi ryhtyä esperantoyhdistystoiminnan elvyttämiseksi seudullamme.

Pakollisen esteen vuoksi pois jääviä pyydetään ilmoittamaan kirjallisesti (esim. tätä kutsua edeltäneen kirjeen liuskalla) mielipiteensä ja antamaan sen sellaiselle, joka aikoo osallistua kokoukseen.

"Vedämme suuntaan samaan, kun käymme rakentamaan!"

Vilkaan keskustelun jälkeen syntyi yhdistymispäätös siten, että Nesto lopetetaan ja Antaüenin sääntöjä muutetaan. Nimeksi hyväksyttiin Tampereen Esperantoseura Antaüen r.y. Sana "Työväen" jätettiin siis nimestä pois.

Me aliekirjoittaneet suosittelemme
6.2.1972 Uimahallitalon kabinetissa
pidetyssä kokouksen tuloksena, että
Tampereen Työväen Esperantoseura
Antaüen sekä Tampereen yleisen
esperantoyhdistyksen (NESTO) yhdiste-
tään Tampereen Esperantoseura
Antaüen - nimen alle mahdolliset
sääntöjen muutokset huomioon.

Tampereelle 6.2.1972

Jaakko Lautio	Taru Järvenpää	Wille Järvenpää
Arvo Järvenpää	Saara Järvenpää	Helmi Järvenpää
Marietta Telli	Pentti Telli	Eli Niinivirta
Seppe Järvenpää	A. Järvenpää	Eli Luominen
Raili Suppala	Elvi Kallio	Estes Kivimäki
Henri A. Hakola	Eekki Rosta	Kerttu Pappala
		Wäinö Kouvunen
		Lars Lempiäinen

Keväällä piti uudestisyntynyt Antaüen vuosikokouksen, jossa hyväksyttiin uusitut säännöt sopimuksen mukaisiksi ja valittiin hallinto.

Puheenjohtajaksi	Pentti Järvinen
sihteeriksi	Erkki Rasku
rahastonhoitajaksi	Pentti Törmälä
jäseniksi	Elvi Laurinmäki
	Marjatta Joki
	Oiva Vehmas
varajäseniksi	Mervi Mäkinen
	Erkki Mänty
	Hilkka Rannisto

1972 TOIMINTA YHTEISVOIMIN ALKAA

Pentti Järvinen jatkoi puheenjohtajana 4 vuotta eli vuoteen 1975 siirtyen sitten johtokunnan jäseneksi ja varajäseneksi keskittyen enemmän esperanton opettamiseen Sampolassa. V. 1976 valittiin puheenjohtajaksi Rainer Arvola ja hänen kautensa kesti myös 4 vuotta vuoteen 1979.

Sihteerinä aloitti Erkki Rasku, joka toimi 60-luvulla aktiivisesti yhdysmiehenä Antaüenin ja Neston välillä. V. 1973 valittiin sihteeriksi Mervi Mäkinen, joka oli tässä toimessa kolme vuotta, vuoteen 1975. Tällöin alkoi Hilkka Ranniston kausi sihteerinä, hän sai 1977 avukseen kokoussihteeriksi Sylvia Sorman (sittemmin Hämäläinen) Hilkan itsensä hoitaessa viralliset asiat ja tiedotustoiminnan aina vuoteen 1983 jonka jälkeen Hilkka oli vielä johtokunnan jäsen tai varajäsen vuoteen 1994 asti.

1972 Suomalaisten äänioikeusikäraja alennettiin 18 vuoteen

197 ETY-kokous Helsingissä

Rahastonhoitajana toimi v. 1972 Pentti Törmälä ja v. 1973 Hilkka Järvinen. Vuodet 1974-75 Seppo Jurvanen ja vuodet 1976-77 Väinö Kauppinen. Jukka Laaksonen tuli johtokuntaan mukaan ollen rahastonhoitajana vuosina 1978-79.

1976 Lasse Vireen voittaa 10 km ja 5 km juoksussa kultaa Montrealin olympiakisoissa

Johtokunnan jäseninä löytyvät edellisten lisäksi Elvi Laurinmäki, Marjatta Joki, Oiva Vehmas, Sulo Heinola, Mirja Lankinen ja Pekka Haapamäki.

1970-luvun lopulla johtokunta valitsi avukseen muutaman toimikunnan.

Ohjelmatoimikunta, myöhemmin varainhankintatoimikunta, aktivoi yhdistystoimintaa varsin merkittävästi vuosina 1977-79. Toimikuntaa "veti" Mirja Lankinen. Se järjesti mm. teatteri-iltoja, matkoja ja kerhon kahvituksen saaden huomattavia rahallisia tuottoja Antaüenin toiminnan tukemiseksi.

Historiatoimikunta valittiin järjestämään yhdistyksen arkisto ja jäsenrekisteri kuntoon sekä ennen kaikkea keräämään ja tallettamaan tietoa Antaüenista ja Tampereen esperantotoiminnasta yleensä, sekä kokoamaan tiedoista kirjanen 60-vuotisjuhliin 1.4.1981 mennessä. Toimikuntaan kuuluivat Veli Hämäläinen, Hilkka Järvinen ja Kaija Salonen, joista viimeksi mainittu luopui tehtävästä vuoden kuluttua. Jäsenrekisteri valmistui ensimmäisenä vuotena ja arkiston keräys ja tallennus aloitettiin ja jatkosta annettiin kirjalliset ohjeet. Historiikki valmistui ja uusittu painos on nyt kädessäsi Veli Hämäläisen toimesta.

Veli Hämäläinen

Sepo Jurvanen,

Väinö Kauppinen

Kalevi Toivonen

Kehitystoimikunnalle annettiin tehtäväksi suunnitella Antaüenin toiminnan suuntaviivat tästä 1979 eteenpäin. Työ jatkui seuraavalle vuosikymmenelle. Toimikuntaan kuuluivat Seppo Jurvanen puheenjohtajana, Väinö Kauppinen ja Kalevi Toivonen. Toimikuntaa täydennettiin Veli Hämäläisellä ja annettiin tehtäväksi laatia uudet säännöt Antaüenille. Ehdotus valmistui v. 1979 lopulla ja johtokunta hyväksyi sen vuosikokoukselle esitettäväksi.

Talouttaan Antaüen hoiti jäsenmaksutuotoillaan. Jäsenmäärä oli uuden Antaüenin syntyessä 22 ja v. 1979 lopussa 70 henkilöä. Vuotuinen tuotto v. 1979 oli 15 mk:n jäsenmaksulla n. 1000 mk. Lisätuloja hankki 70-luvun lopulla varainhankintatoimikunta saman verran vuosittain. Vuonna 1973 antoi Tampereen kaupunki ensi kerran avustusta esperantotoimintaan. Ensimmäinen avustus oli 500 mk kasvaen vuosittain, niin että jo v. 1979 se oli 2400 mk. Kaupunki on lisäksi antanut Tampere-viirin vietäväksi kummikaupunkeihin esperantisteille kuten v. 1973 Łodziin Puolaan ja Miskolciin Unkariin sekä v. 1979 Norrköpingiin Ruotsiin. Łodz ja Miskolc saivat lisäksi Tampere-kuvaston. Esperantokielen Tampere-esitteen kaupunki kustansi v. 1975.

Keväällä 1972 vieraili myös Tampereella Frans Jonas, Itävallan liittopresidentti, ollessaan valtiovierailulla Suomessa. Presidenttihän tunnetaan esperantistina ja Tampereen esperantistit olivat tietysti heiluttamassa esperantolippua hänelle hänen ajaessaan läpi kaupungin, kuten Hilikka Järvinen hyvin muistaa. Antaüenilaisista Oiva Paananen omistaa harvinaisuuden, nimittäin v. 1969 Frans Jonasilta saadun kirjeen.

Syksyllä 1972 luovutti Antaüen kirjastonsa Tampereen kaupunginkirjastolle. Kirjoja oli 48 erilaista, yhteensä 95 kpl. Samoin luovutettiin opettaja K.E. Korkealalta saadut 11 kirjaa. Kirjat olivat kerääntyneet jäsenten ahtaisiin koteihin.

SAT-kongressiin Kuopiossa 1972 osallistui 5 jäsentä.

Vuonna 1976 Antaüen voitti 4. palkinnon uusien henkilöjäsenien hankkimisessa UEA:lle. Palkinto oli 50 guldenia.

Kerhoiltoihin antaäenilaiset kokoontuivat säännöllisesti joka toinen maanantai, varsinkin vuosikymmenen lopulla. Kerhoilloissa oli vaihtelevaa ohjelmaa esperantoksi ja suomeksi. Syksyisin esitettiin kesän aikana otetut elokuvat ja diat kongresseista ja muilta matkoilta. Juotiin varainhankintatoimikunnan keittämät kahvit. Kerhoiltoihin sisältyi erilaisia tempauksia keväisin ja syksyisin sekä pikkujoulujuhla vuoden lopulla, johon otti osaa aina suuri joukko jäseniä. Myös teatteri-illat tulivat mukaan vuosikymmenen lopulla.

Oma seuralehti Vekilo heräsi henkiin v. 1978, herättäjänä Niku Tumi. Hän toimitti ja painoi neljä numeroa vuodessa aina vuoden 1980 syksyyn asti. Lehti sisälsi opetusaineistoa, tiedotuksia, jäsenten käännöksiä ja kirjoituksia.

Kielitaitoaan kokeilivat antaäenilaiset käymällä vieraisilla naapurissa. Ensimmäinen ryhmämatka tehtiin v. 1975 Tallinnaan, jossa "sukulaiset" ottivat sydämellisesti vastaan. Toinen oli v. 1977 Leningradin matka, joka myös oli hyvin onnistunut. Kolmas tapahtui v. 1979 kummikaupunkiin Norrköpingiin Ruotsiin. Siellä onnitteltiin 50 vuotta täyttävää esperantoseuraa La Venkonta Steloa. Lahjaksi vietiin pöytäliina omana lahjana ja kaupungilta viiri.

Hilkka Rannisto, Sylvia Hämäläinen ja Rainer Arvola luovuttamassa tamperelaisten lahjoja La Venkonta Stelo-seuralle sen 50-vuotisjuhlassa. Vastaanottamassa Curt Alf ja puheenjohtaja Nils Johansson, oikealla kuvan reunassa.

Norrköpingiin v. 1979 tehdyn matkan johto. Vasemmalta Jukka Laaksonen, Antaüenin puheenjohtaja Rainer Arvola, Hilikka Rannisto, matkanjärjestäjä Mirja Lankinen ja Sylvia Hämäläinen.

Kotimaassa järjestettiin myös ryhmämatkoja jäsenille. v. 1978 oli matkat Ikaalisten terveyskylpylään keväällä ja syksyllä Sääksmäen Visavuoreen ja Voipaalaan sekä kesällä saunamatka Työväenopiston Kesäpirtille. v. 1979 tehtiin syysretki Keuruulle ja Mänttään.

Opintomatkoja ovat olleet myös EAF:n talvi- ja syyspäivät, joihin on aina ottanut osaa muutama antaüeniläinen. Suurin määrä oli syyspäivillä Kuopiossa, 16 henkeä. Ne olivat samalla EAF:n 70-vuotispäivät. Virallisina kokousedustajina ovat tavallisesti olleet Hilikka Rannisto ja Pentti Järvinen. EAF:n johtokunnassa oli Antaüenin puheenjohtaja Rainer Arvola vuosina 1978-80.

Tamperelaiset saivat myös itse järjestettäväkseen EAF:n talvipäivät v. 1979. Osanottajia oli 120 esperantistia eri puolilta Suomea. Eräs huomattava päivien ohjelma oli kieliongelmia käsitellyt keskustelutilaisuus, jossa vieraana oli Kieli-instituutin rehtori Roland Freihoff.

UEA:n kongressit vuosittain saavat liikkeelle myös tamperelaiset. Eniten oli antaüeniläisiä v. 1976 Ateenassa ja v. 1978 Varnassa, joissa kumpaisessakin oli yli 20 henkilöä. Useita jäseniämme oli Reykjavikissa v. 1977 ja Luzernissa v. 1979. Muutamia yksittäisiä jäseniä osallistui myös vuosikymmenen alun kongresseihin, kuten 1971 Lontoossa, v. 1972 Portlandissa, v. 1973 Belgradissa, v. 1974 Hampurissa ja v. 1975 Kööpenhaminassa.

Antaüenilaisia UEA:n kongressissa Reykjavikissa 1977. Vasemmalta Lauri Häkli, Eino Majuri, Tuula Häkli, Aino Hyväri, Väinö Kauppinen, Tuovi Lautala, Anja Kauppinen, Pentti Järvinen, Sylvi Majuri ja Sylvia Hämäläinen.

UEA:n kongressin saamista Tampereelle 1980-luvulla haaveiltiin tamperelaisten esperantistien toimesta 70-luvun puolessa välissä. Haaveet toteutuivat 1995.

Opetus tapahtui koko 70-luvun tuttuun tapaan työväenopistossa Sampolassa Pentti Järvisen johdolla oppilaiden määrän vaihdellessa. Opetusta annettiin alkeiskurssilla, jatkokurssilla ja keskustelukurssilla.

Opiskelua tapahtui myös Eläkkeensaajien Tampereen yhdistyksen (ETY) kerhossa, jossa Herman Noponen vielä jatkoi opetusuraansa aina vuoden 1975 kevääseen, jolloin hän täytti 82 vuotta. Niku Tumi jatkoi Hermanon opetusta vuoteen 1980 asti, jolloin katsoi ansaitsevansa eläkkeelle pääsyn.

Niku Tumi oli opettanut jo aiemmin Ahjolan eläkeläisryhmää ja jatkoi myös sen kouluttamista vuoteen 1980. Myös Antaüenilla oli oma opintokerhonsa joinakin vuosina kongressiin lähtijöille.

Esperanto alkoi kiinnostaa myös Tampereen lähiympäristöä mm. nokialaisia ja kyröskoskelaisia. Niinpä muutamat aktiiviset henkilöt saivat kerhon pystyyn. Rainer Arvola opetti nokialaisia pari vuotta ja Pekka Haapamäki jatkoi vuoden. Kyröskoskella Lauri Häkli ja Simo Saastamoinen opettivat sekä aikuisia että lapsikerholaisia.

Talvikauden opiskelun lisäksi on antaüenilaisia käynyt joka kesä muutama kesäkurssilla Vääkssyssä ja Pohjois-Suomen esperantokursseilla. Vääkssyssä oli huippu v. 1976, jolloin siellä oli tamperelaisia runsas 20 henkilöä.

Pohjois-Suomen kursseilla oli opettajanakin Tampereelta Pentti Järvinen.

Myös sekä Jyväskylän että Turun kesäyliopistoissa on seuramme jäseniä joinakin kesinä opiskellut.

Tiedotustoiminta on tärkeää myös esperanton levittämiseen. Sitä on pyritty antamaan eri tavoin, on annettu suullista tietoa ja kirjoitettu lehtiin sekä pidetty kirjanäyttelyitä.

V. 1979 oli kieli-instituutissa lyhyt esperanton tutustumiskurssi rehtori Roland Freihoffin ja Pentti Järvisen johdolla.

Suullista tietoa ovat olleet jakamassa Pentti Järvinen ja Rainer Arvola. Tilaisuuksina mm. Tampereen Työväenopiston Tesoman yhteiskunnallinen keskustelupiiri ja haastattelu Harjun yhteiskoulun lehteen. Hilikka Rannisto kävi Helsingissä asti esittelemässä Irja Klemolan kirjanäyttelyä.

Kirjoitettua tietoa on saatu tamperelaisiin lehtiin varsinkin Aamulehteen, mutta myös Tamperelainen, Kansan Lehti ja Hämeen Yhteistyö ovat kirjoittaneet esperantosta ja tehneet haastatteluja vierailevista ulkomaisista esperantisteista. Antaüenilaisista ovat kirjoittajina olleet Hilikka Rannisto, Pentti Järvinen, Rainer Arvola ja Jukka Laaksonen. Erityisen laajan kirjoittelun sai aikaan prof. Urpo Harva v.1977 kirjoittaessaan artikkelin "Maailmankieli" Aamulehteen. Siitä virisi lehdessä laaja keskustelu ja eri pituisia artikkeleita julkaistiin kaikkiaan 10.

Erilaisia haastatteluja ja antaüenilaisten kirjoituksia julkaisivat myös Kyröskosken Sanomat, Nokian Uutiset, Postitorvi, Kieli-instituutin lehti ja Kangasalan Sanomat.

Esperantoraha

Talvella 1973 teki Aamulehti haastattelun Vammalassa ja Huittisissa. Siinä kysyttiin kansalaisten mielipidettä esperantorahasta, kansainvälisestä valuutasta. Haastatellut luottivat vielä Suomen markkaan, vaikka inflaation syömäänkin.

Esperanton kirjanäyttelyjä suurelle yleisölle järjestettiin v. 1978 Nokian kaupunginkirjastossa ja Tampereen Kieli-instituutissa. Kirjat olivat rehtori Irja Klemolan kirjakokoelmasta. Samat kirjat olivat seuraavana vuonna 1979 Tampereen kaupunginkirjastossa ja Kangasalan kirjastossa. Esittelijöinä jokaisessa paikassa oli Hilikka Rannisto ja apuna paikasta riippuen Pentti Järvinen, Pekka Haapamäki ja Pentti Anttola. Varsinkin Kangasalan näyttely herätti suurta kiinnostusta.

Tampereella on vierailut vuosittain useita ulkomaisia esperantisteja. Osa oli sopinut tulostaan kirjeitse etukäteen, osa etsi puhelinluettelosta sanan Esperanto ja soitti, sekä löysi kyläpaikan. Juuri em. tapauksia varten Antaüen on pannut muutaman numeron Esperanto-sanalle puhelinluetteloon.

Vieraita kävi Saksan Liittotasavallasta, Yhdysvalloista, Unkarista, Norjasta, Ruotsista, Tanskasta, Japanista, Espanjasta, Ranskasta ja Belgiasta.

Huomattavimmat vieraat ovat olleet v. 1973 UEA:n hallituksen jäsen Werner Borman vaimoineen Saksan Liittotasavallasta, v. 1975 UEA:n puheenjohtaja Humphrey Tonkin vaimoineen USA:sta, v. 1976 prof. Istvan Szerdahelyi Unkarista, joka oli pääluennoitsija pohjoismaisilla opettajien päivillä aiheena "Esperanton kasvatuksellinen arvo kouluaineena". V. 1978 kävi prof. Richard Wood (USA) ja prof Carl Støp-Bowitz Norjasta. Jälkimmäinen esitelmöi myös Tampereen yliopistossa, kuten myös Detlev Blanke silloisesta Itä-Saksasta.

Kummikaupungista Miskolcista kävi v. 1979 Istvan Temesi ja Puolasta toimittaja Jerzy Grum.

Kotimaisista vieraista nähtiin Tampereella kerhoilloissa muutaman kerran "avinjo" Irja Klemola Turusta.

Vuonna 1973 luovuttivat Suomen esperantojärjestöt presidentti Urho Kekkoselle UEA:n 58. esperantokongressin julkilausuman. Tampereelta oli mukana Pentti Järvinen.

Vuosikymmenen lopulla saimme suruviestin. Yhdistyksen kunniajäsen ja "Tampereen Zamenhof", kuten eräs veteraani sanoi, Herman Noponen kuoli 86-vuotiaana 18.9.1979. Hän oli aloittanut esperanto-toimintansa nuoruudessaan jo Viipurissa ja jatkoi täällä Tampereella täydellä innolla kuolemaansa saakka. Hänenlaisiaan esperantisteja tarvitsee myös nykyaika ja nykyisin esperantotoiminnassa mukana olevien on syytä ottaa esimerkkiä uhrautuvasta toiminnasta.

Opetukseen käytetyistä oppikirjoista ei ole löytynyt paljon mainintoja. Eri vaihtoehtoja ei koko historian aikana kovin paljon ole ollutkaan. Werner Anttila teki jo 1906 sanakirjan. Vilho Setälä teki nuoruudessaan oppi- ja sanakirjoja. Käytetyimmät oppikirjat 1960-70-luvuilla ovat olleet Vilho Setälän "Privilegia vojo" ja Veli Kolarin "Via dua lingvo".

Jokainen opettaja on käyttänyt omia metodejaan ja laatinut aineistoa aina tarpeen mukaan. Varsinkin opettajaveteraani Herman Noposella oli oma menetelmänsä. Myös Niku Tumi valmisti tuntinsa omintakeisesti ja osan painoi sitten Vekilossa, joka kävi siten oppikirjasta hän kokosi aineistoa oppikirjaksi, mutta se jäi häneltä kesken.

Eri opettajien opetusmenetelmästä saisi oman mielenkiintoisen historiikin. Oppikirjoja tamperelaisten opettajien toimesta ei ole julkaistu, aineistoa varmasti löytyisi.